

Студент 4 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ

РОЛЬ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ В УПРАВЛІННІ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Визначено роль бухгалтерського обліку в системі управлінського обліку підприємства. Досліджено основні проблеми і труднощі, з якими стикається керівництво підприємства. Запропоновано змінити традиційний підхід до системи обліку, зробити її інструментом стратегічного управління витратами підприємства.

Аннотация. Определена роль бухгалтерского учета в системе управленческого учета предприятия. Исследованы основные проблемы и трудности, с которыми сталкивается руководство предприятия. Предложено изменить традиционный подход к системе учета, сделать ее инструментом стратегического управления затратами предприятия.

Annotation. The article examines the role of accounting in the business management accounting. The basic problems and difficulties faced by the management are studied. A traditional approach to accounting system is proposed to change making it a tool of a company strategic cost management.

Ключові слова: бухгалтерський облік, управлінський облік, управління витратами.

Однією з найважливіших проблем функціонування підприємств України в ринкових умовах є налагодження системного контролю за витратами як основного засобу досягнення належної ефективності діяльності. Вирішенню цієї проблеми має сприяти управлінський облік, або система управління витратами. Розробка і введення управлінського обліку на підприємствах – це частина загального процесу реформування системи бухгалтерського обліку в Україні. Здійснювати бізнес сьогодні, орієнтуючись виключно на минулі події, які надає фінансовий облік, неможливо.

У сучасних умовах розвитку економіки країни дана тематика є актуальною, адже будь-яке підприємство бажає знати, яка продукція користується найбільшим попитом, які витрати необхідні на її випуск, який дохід принесе її реалізація в майбутньому. Цю інформацію прагнуть відобразити всі підприємства, різними методами, але деякі для цього впроваджують систему управлінського обліку, яка дозволяє повністю автоматизувати збір даних і в будь-який момент отримати цілісну картину діяльності підприємства в цифрах.

Сьогодні в економічних дослідженнях використовуються різні розробки, присвячені питанням управлінського обліку як інструменту управління підприємствами. Вагомий внесок у дослідження й вивчення таких питань зробили такі вітчизняні та іноземні вчені: Чередніченко Ю. В., Л. Нападовська, Атамас П. Й., Орлов І. О., Ч. Хорнгрен, Дж. Фостер, Ш. Датар, Портер М. Е. та ін. Але дана тематика потребує й подальшого, ширшого дослідження.

Метою даної статті є вивчення та дослідження явища "управлінський облік", як ефективної та невід'ємної частини управління підприємством та загальної системи бухгалтерського обліку.

Об'єктом дослідження є процес управлінського обліку в зовнішньоекономічній діяльності національних підприємств.

Предметом дослідження є принципи й практичні аспекти управлінського обліку в зовнішньоекономічній діяльності національних підприємств.

Перехід до ринкової економіки, приватизація державної власності, утворення господарюючих суб'єктів різних організаційно-правових форм істотно підвищили роль і значення бухгалтерської і статистичної інформації в галузі управління, контролю та аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства. Дуже важливо, щоб бухгалтерська і статистична інформація на підприємстві була об'єктивною, достовірною, зрозумілою і захищеною як для внутрішніх, так і для зовнішніх користувачів. Поряд з бухгалтерським обліком підприємства відповідно до вимог сучасної практики господарювання ведуть також оперативний облік і статистику.

Багато функцій бухгалтерського обліку присутні як у фінансовому, так і в управлінському обліку. В умовах загострення конкуренції виникає необхідність ведення управлінського обліку.

Управлінський облік – це процес, який прибавляючи цінність, безперервно вдосконалює планування, проектування, вимірювання і функціонування систем фінансової і не фінансової інформації, який направляє дії менеджменту, мотивує поведінку, підтримує і створює культурні цінності, необхідні для досягнення стратегічних, тактичних і оперативних цілей організації.

Сутність управлінського обліку, його призначення можна коротко передати визначенням: "виробництво" інформації для здійснення ефективного управління.

Таким чином, управлінський облік можна охарактеризувати як інтегруючу систему підготовки ключової інформації і забезпечення нею різних рівнів управління з метою ефективного планування, контролю і покращення якості рішень, які приймаються. У системі управлінського обліку, крім того, здійснюється оцінка прийнятих рішень на

Ведення управлінського обліку пов'язано з тим, що менеджер повинен не тільки оцінити, як управлінське рішення вплине на фінансовий стан підприємства в цілому і чи відповідає це рішення стратегії підприємства, але і впливають результати діяльності окремих одиниць бізнесу (центрів відповідальності) на процес реалізації стратегії. Центри відповідальності є об'єктами управлінського обліку. При цьому аналіз витрат розглядається як процес оцінки фінансового впливу альтернативних управлінських рішень на внутрішню ефективність підприємства. Необхідно накопичений досвід у плануванні, аналізі та контролі витратами у відносно стабільному середовищі бізнесу використовувати для досягнення цілей і реалізації стратегій підприємства в умовах швидко і непередбачувано мінливого середовища.

Бухгалтерський облік забезпечує кількісною інформацією процес прийняття та реалізації управлінських рішень. Інформаційний зв'язок між фінансовим і управлінським обліком ніякими законодавчими нормами та стандартами не регламентується. Тим не менш, інформація управлінського обліку повинна бути узгоджена і порівняна з інформацією фінансового обліку. Для забезпечення такої порівнянності слід уважно поставитися до процесу розробки облікової політики підприємства, яка повинна формуватися спільними зусиллями головного бухгалтера та фінансового директора. В іншому випадку збором і обробкою облікової інформації, використовуваної для прийняття управлінських рішень, доведеться займатися спеціальною обліковою службі, що в умовах загострення цінової конкуренції не буде сприяти зменшенню або оптимізації витрат [2].

Сучасний менеджер повинен мати інформацію, яка допомагає йому економічно правильно оцінити і в реальному режимі часу відреагувати на всі зовнішні і внутрішні події періоду. Це питання розвитку економічних процесів у зовнішньому середовищі, зміни номенклатури й обсягу виробництва продукції у внутрішньому середовищі, структурні перебудови підприємства та ін.

Управлінський облік забезпечує менеджерів інформацією, яка забезпечує можливості збільшувати капітал його власникам, а робітникам підприємства – збільшувати цінність їх матеріального та духовного стану.

Традиційні підходи до поняття того, що система обліку повинна включати лише внутрішню інформацію, а діяльність розглядається як одна головна стаття витрат підприємства на сьогоднішній день є неприпустимими. Система вітчизняного обліку повинна бути орієнтована не лише на виробництво, а й на ринок. Мислення, зорієнтоване на продукцію, повинно змінюватися на мислення, зорієнтоване на вирішення проблем клієнтів.

Більшість даних управлінського обліку є комерційною таємницею, оскільки вони відображають стратегію і тактику підприємства в умовах конкуренції. Тому саме менеджери підприємства є користувачами управлінської інформації [3].

Особливо в сучасних умовах господарювання істотно зростає роль обліку як функції управління, підвищуються вимоги до облікової інформації. Важливо правильно розуміти цілі її отримання, а також знати методи її формування.

Як показує досвід роботи ряду організацій, у багатьох випадках при прийнятті управлінського рішення менеджер відчуває нестачу аналітичної й оперативної інформації, що характеризує виробничо-господарську та фінансову діяльність організації саме на момент прийняття рішення. Це відбувається на різних рівнях управління.

Управлінський облік орієнтований на забезпечення інформацією внутрішніх користувачів з метою прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Основою прийняття і здійснення управлінських рішень є інформація про всі аспекти діяльності підприємства.

База даних управлінського обліку – це планова і нормативна економічна інформація. Вона включає дані фінансового, статистичного, податкового, управлінського обліку та іншої інформації, до якої належать матеріали аудиторських перевірок, пояснювальні і доповідні записки, коментарі спеціалістів з проблем виробництва і збуту відповідних продуктів та ін.

Узагальнення інформації означає її аналіз, підготовку та інтерпретацію. У процесі аналізу визначають склад інформації, яка надається користувачам; коло користувачів; взаємозв'язок між різними показниками діяльності підприємства; залежність показників від економічно значущих подій і ситуацій. Також процес підготовки і інтерпретації інформації передбачає подання логічно пов'язаної планової, облікової та іншої інформації, що включає за необхідності аналітичні та прогнози висновки.

Підготовлена інформація представляється користувачам у вигляді звітів табличного, графічного і текстового формату. І саме тут необхідно відзначити той факт, що вся зібрана інформація, що надається у вигляді звіту, повинна бути звернена до користувача. Простіше кажучи, цей звіт повинен містити тільки необхідні йому відомості, заздалегідь узагальнені і згруповані максимально зручним чином.

Управлінська звітність становить універсальний інформаційно-аналітичний інструмент, використання якого здатне багаторазово підвищити оперативність та обґрунтованість прийняття управлінських рішень, забезпечити якість та оперативність планування і контролю за проведенням заходів, а також домогтися зниження ризиків при здійсненні господарської діяльності.

Вище керівництво формує стратегічні цілі управління підприємством, воно отримує: інтегровані управлінські звіти про результати виробничої, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства та її основні структурні підрозділи за минулий звітний період та на конкретний період часу; матеріали аналізу впливу внутрішніх та зовнішніх факторів на результати діяльності підприємства та її основних структурних підрозділів; планові та прогнози показники на майбутній період [4].

Перехід від управлінського аналізу витрат до стратегічного управління витратами є основним завданням на майбутнє. Успіх цього переходу сприятиме зростанню значення управлінського обліку. Під стратегічним управлінням витратами розуміється аналітична система для співвіднесення значущої бухгалтерської інформації зі стратегією фірми. Дані про витрати використовуються для розробки стратегії, спрямованої на створення та реалізацію стійкої конкурентної переваги. А сучасний бухгалтерський облік виступає як інформаційна система, що обслуговує процес прийняття управлінських рішень. Оцінка ж системи обліку буде відбуватися за її впливом на реалізацію розробленої стратегії [5].

Таким чином, керівництву підприємства в сучасних умовах слід змінити традиційний підхід до системи обліку, зробити її інструментом стратегічного управління. При цьому слід зазначити, що:

1. Облік не є самоціллю, а слугує засобом для досягнення успіху в бізнесі. Ефективність систем обліку слід розглядати з точки зору їх впливу на успіх діяльності підприємства.

2. Конкретні бухгалтерські методи та способи повинні розглядатися з точки зору їх впливу на досягнення цілей організації.

3. Загальна система обліку повинна відповідати стратегії підприємства. Тільки в цьому випадку вона буде здатна принести організації максимальну користь і забезпечити успіх у конкурентній боротьбі [6].

Наук. керівн. Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Атамас П. Й. Управлінський облік : навч. посібн. / П. Й. Атамас. – Дніпропетровськ ; К., 2006. – 440 с. 2. Орлов И. О. Менеджмент / И. О. Орлов. – М., 2005. – 340 с. 3. Нападівська Л. Управлінський облік: суть, значення і рекомендації по його використанню в практичній діяльності вітчизняних підприємств / Л. Нападівська // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – № 8–9. – С. 50–62. 4. Хорнгрен Ч. Управленческий учет / Ч. Хорнгрен, Дж. Фостер, Ш. Датар. – СПб. : Изд. "Питер", 2009. – 235 с. 5. Портер М. Э. Конкурентная стратегия: методика анализа отраслей и конкурентов / М. Э. Портер. – М., 2007. – 453 с. 6. Чумаченко М. Управлінський облік в Україні / М. Чумаченко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2001. – № 6. – С. 43–47.